

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА
Кафедра політології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

(Майя НІКОЛАЄВА)

2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**СУЧАСНА ЄВРОПА: ПРОБЛЕМИ, ВИКЛИКИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Галузь знань: С – Соціальні науки, журналістика,
інформація та міжнародні відносини

Спеціальність: С 2 – Політологія

Освітньо-професійна програма: ОПП «Політологія»
за спеціальністю С 2 – Політологія

Робоча програма «СУЧАСНА ЄВРОПА: ПРОБЛЕМИ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ». – Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2025. - 19 с.

Розробник: **Марія Мілова**, доктор політичних наук, професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від. “29” серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

(Світлана КОЧ)

Погоджено із гарантом ОПП

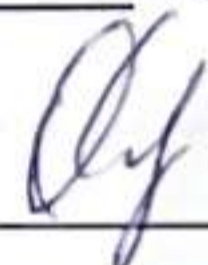

(Олег ХОРОШИЛОВ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) _____
факультету МВПС

Протокол № 1 від. “29” 08 2025 р.

Голова НМК

(Олег ХОРОШИЛОВ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ___ від. “___” _____ 202__ р.

Завідувач кафедри

_____ (_____)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ___ від. “___” _____ 202__ р.

Завідувач кафедри

_____ (_____)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2	Галузь знань С – Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносин Спеціальність С2– Політологія Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	<u>вибіркова</u>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	2-й
		<i>Семестр</i>	
		1-й	3-й
		<i>Лекції</i>	
		16 – год.	10 – год.
		<i>Практичні</i>	
		14 – год.	2 – год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 – год.	78 – год.
		Форма підсумкового контролю: залік	

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна включена до переліку вибіркових освітніх компонентів освітньо-професійної програми (ОПП) для другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю С2 – «Політологія».

Мета навчальної дисципліни полягає у вивченні соціально - політичного, економічного та культурно-цивілізаційного розвитку сучасної Європи, визначенні основних тенденцій, проблем та перспектив в умовах існуючих загроз та викликів глобального, регіонального та локального характеру.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- ознайомлення з дискусіями, які існують серед представників різних традицій, теорій та напрямів зарубіжної політичної науки щодо стану сучасного розвитку Європи та факторів впливу на її перспективи;

- аналіз основних тенденцій в розвитку євроінтеграційних процесів та їх перспектив;

- розуміння основних проблем європейської безпеки в контексті російсько-української війни та її наслідків;

- визначення основних тенденцій та загроз щодо кризових ознак європейської ідентичності;

- сприяння формуванню професійних здібностей щодо аналізу та експертних оцінок соціально- політичних процесів в Європі;

- навчання та виховання громадянина України з самостійним мисленням, активною громадянською позицією, навичками політичної культури, вмінням застосовувати теоретичні знання у професійній і громадській діяльності.

У результаті вивчення дисципліни здобувач-магістр повинен *знати:*

- предметну область даної дисципліни; основні базові поняття, сутнісні риси та проблемні аспекти розвитку сучасних європейських соціально- політичних процесів;

- різноманітність і альтернативність сучасних концепцій щодо аналізу політичних процесів та нових тенденцій, зокрема в контексті європейської інтеграції та безпеки;

- наявні дискусійні думки та підходи до розуміння перспектив розвитку Європи як регіонального та глобального гравця;

- чинники впливу, характер загроз та викликів в контексті регіональних та глобальних процесів.

вміти:

- вдало використовувати термінологічний (категорійно-поняттєвий) апарат дисципліни;

- проводити порівняльний аналіз умов, факторів впливу на соціально-політичні, економічні, безпекові процеси в Європі;

- критично оцінювати та аргументовано пояснювати характер впливів сучасних викликів та загроз;

- застосовувати отримані знання для використання в практичній діяльності, як консультанта, радника, експерта.

володіти: політологічним мисленням для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування основних досліджень сучасної політичної науки, а також методологією аналізу європейської політичної практики в контексті сучасних глобальних та регіональних викликів.

Практична складова пов'язана із досягненням здобувачами проблематики розвитку сучасної Європи, її місця в сучасних глобальних процесах, зокрема в аналізі змісту, тенденцій, проблем та перспектив глобальної, регіональної та внутрішньої політики, а також застосовувати отримані знання для використання в практичній діяльності, як консультанта, радника та експерта.

Крім того, програма має на меті практичну апробацію набутих теоретичних знань під час написання та представлення академічного тексту (есе, кваліфікаційна робота, доповідь на конференції, підготовка відповідних презентацій, публікація в науковому виданні, індивідуальне завдання - аналітична записка, у період проходження практики) з урахуванням обов'язкового звернення здобувача до загальноєвропейського та глобального контекстів проблем, які переживає сучасна Європа.

Навчальна дисципліна вивчається протягом одного семестру та складається з двох змістових модулів (ЗМ). По завершенню курсу здобувачі-магістри складають *залік*.

Результати навчання оцінюються за 100-бальною системою. За результатами оцінювання змістового модуля здобувачам виставляються бали. Під час викладання лекційного матеріалу лектор може здійснювати контрольні опитування здобувачів. У разі відсутності здобувача на практичному занятті, він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через усне опитування в позааудиторний час (час консультацій викладача) або, враховуючи складність сучасних умов, відпрацювати це заняття шляхом написання реферату, есе на тему, погоджену з викладачем. Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Європа як політичний простір: сучасне бачення

ТЕМА 1. Вступ до курсу. Європа: від ідеї до становлення (історико-політичний екскурс)

Походження Європи: різні тлумачення. Концепції Європи XVI - XX ст. Географія та сенс Європи. Християнська Європа: витоки сучасної територіальності. Світська Європа XVI-XVII ст.: ідея рівноваги сил. Реформація, контрреформація та Тридцятилітня війна. Фіксація національного простору на європейській мапі. Ідеї Н. Макіавеллі. Вестфальський мир та його результати: поняття міжнародне право, суверенітет, нація, народ. Європа в XIX - XX ст. М. Геффернен: ідея Європи у XXI столітті.

ТЕМА 2. *Європейська інтеграція як політико-економічна система відносин: здобутки та проблеми.*

ЄС як економічне та політико-правове об'єднання: основні етапи і шляхи економічного та інституціонального розвитку. Римські договори. Маастріхтський договір та ін. Загальні досягнення європейської інтеграції.

Політичний та політико-економічний вимір: діяльність різних організацій та структур (РЄ, ПА, ЄП, ОБСЄ, ЦЄІ). Європейська комісія та її функції. Європейський парламент: статус, функції та значення.

Основні внутрішні та зовнішні виклики як причини зростання проблем. Характер проблем та механізми їх розв'язання. Пандемія: наслідки для Європи.

Роль Європи як потужнішого геополітичного гравця: історія та сьогодення.

ТЕМА 3. *Європейський Союз сьогодні: основні фундаментальні проблеми та сценарії подальшого розвитку*

П'яте розширення на початку XXI століття: плюси та мінуси. Перші успіхи та нові проблеми. Перші кризи та їх причини: інституційний (2005-2009), фінансово-економічний (2008 - 2010), економічна рецесія (2012), міграція та т.п.. Фундаментальні проблеми сьогодні : економіка, безпека (в широкому сенсі цього поняття) та міжетнічні та міжконфесіональні відносини.

Роль Європейського Союзу як суб'єкта світової політики: специфіка проблем.

Перспективи: чи бути Європейському Союзу. Класифікація можливих сценаріїв дезінтеграції (модель Лібмана - Хейфеца). Сценарій Е. Макрона - А. Меркель. П'ять сценаріїв можливого розвитку ЄС-27 за версією Європейської Комісії (березень 2017) та ін.

ТЕМА 4. *Європейська ідентичність: історичні культурно-цивілізаційні основи формування та сучасні виклики*

Європейська ідентичність як комплексне поняття. Історичні та цивілізаційні основи. Антична спадщина. Християнство. Епоха Просвітництва. Сучасний стан: демократичні цінності, ринкова економіка, культурне різноманіття та відкритість. Система цінностей, яка уособлює різноманітність

та цивілізаційно-культурну єдність спільноти. Лісабонський договір 2009 року як політико-правова основа фундаментальних європейських цінностей: основні положення. Європейська соціальна модель: зміст та сучасні тенденції змін. Головні виклики та загрози: криза мультикультуралізму, зростання популізму та євроскептицизму, міграційні та безпекові проблеми.

Змістовий модуль 2. Європа в контексті глобальних викликів: проблеми та наслідки

ТЕМА 5. США – Європа: сучасний етап відносин

Від плану Маршалла до Маастріхту: співпраця, суперництво, протиріччя. США – ЄС: сфери конкуренції. Від традиційного альянсу до більш прагматичного партнерства. Торгівля, енергетика, безпека, право, глобальні виклики.

Потенційне суперництво у безпековій сфері. Вашингтонський договір про створення НАТО 1949 р. та 70 років співробітництва, взаємодопомоги, розширення й спільної участі в операціях на території країн-учасниць та за їхніми межами. Збереження лідерської позиції США у системі європейської безпеки.

Особливості сучасного етапу: криза трансатлантизму, торговельне напруження, стратегічна автономія ЄС, економічна безпека. Вимушене партнерство та ризики розриву. Політика Трампа та зростання проблем євроатлантичної інтеграції.

ТЕМА 6. Міграційна криза та її наслідки для Європи

Міграція як явище та процес глобального регіонального та локального характеру. Причини, фактори та типи міграції. Поняття надмірної міграції. Міграція в Європу: причини, стан та особливості. Вплив міжнародної міграції на міжетнічні та міжконфесіональні відносини в ЄС та всій Європі. Особливості міграційних потоків, роль мусульманської діаспори. Концепція «мультикультуралізму» та її наслідки. Внутрішні та зовнішні загрози стабільності та розвитку Європейського Союзу. Міграційна криза як «зворотний момент в політичній динаміці європейського проекту» (І.Крастев).

Українська міграція в Європу та її особливості. Соціальні наслідки міграційних процесів для Європи та України.

Міграційна політика ЄС: сучасний стан, проблеми та напрями модернізації.

ТЕМА 7. Європейська безпека: сучасні загрози та тенденції

Поняття безпеки: глобальний та національно-державний аспект. Енергетична безпека, економічна, екологічна, військово-оборонна та ін.

Етапи становлення сучасної системи європейської безпеки. Внутрішні виклики для європейської безпеки: розширення ЄС, некерована міграція, російський фактор (різний ступень залежності економік від постачання енергоносіїв), зростання популярності право-радикальних рухів та партій, кризові явища в економіці європейських країн і т.п.

Діалектика внутрішньої та зовнішньої безпеки. Зовнішні загрози: геополітичні конфлікти, регіональні конфлікти, біженці та соціальні наслідки.

Вплив російсько – української війни на проблему європейської безпеки в контексті протистояння між Росією та Євроатлантичним альянсом.

НАТО та європейська безпека: узгодження інтересів.

ТЕМА 8. Проблемна Європа: що це означає для України

Євроінтеграційні прагнення України: політико-історичний екскурс.

Європа – Україна: особливості сучасного стану відносин. Мюнхенська конференція: зміна акцентів.

Внутрішні проблеми Європи та економічні наслідки для України: втрата конкурентоспроможності певних галузей, можливе переміщення шкідливих виробництв, використання як сировинного придатку, використання дешевої робочої сили тощо. Політичні наслідки – часткова втрата суверенітету та підпорядкування органам ЄС, невизначеність стратегії розвитку, небезпека втягнення в конфлікти різного характеру, російсько-українська війна та безпекові наслідки. Соціальні недоліки – еміграція (імміграція), відтік робочої сили та інтелектуального потенціалу, розмивання національної самобутності і т.п. Зовнішні впливи: проблеми безпеки та оборони.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістовних модулів і тем		Кількість годин (денне відділення)				
	Назва	Усього годин	Лек. Год.	Практ. Заняття	Інд-на р-та	Сам. Р-та
Європа як політичний простір: сучасне бачення						
T.1	Вступ до курсу. Європа: від ідеї до становлення (історико-політичний екскурс)	11	2	2	4	3
T.2	Європейська інтеграція як політико-економічна система відносин: здобутки та проблеми.	9	2	1	3	3
T.3	Європейський Союз сьогодні: основні фундаментальні проблеми та сценарії подальшого розвитку	9	2	1	3	3
T.4	Європейська ідентичність: історичні культурно-цивілізаційні основи формування та сучасні виклики	11	2	2	4	3
	Разом за змістовним модулем 1	40	8	6	14	12
Змістовий модуль 2. Європа в контексті глобальних викликів: проблеми та наслідки						
T.5	Європа – США: сучасний етап відносин	11	2	2	2	5
T.6	Міграційна криза та її наслідки для Європи	14	2	2	3	7
T.7	Європейська безпека: сучасні виклики та тенденції	13	2	2	3	6
T.8	Проблемна Європа: що це означає для України	12	2	2	3	5
	Разом за змістовним модулем 2	50	8	8	11	23
	Усього годин	90	16	14	25	35
					60	

5. ТЕМИ ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

	Теми	ГОДИ Н
Т.1	<p><i>Вступ до курсу. Європа: від ідеї до становлення (історико-політичний екскурс)</i></p> <p>1. Походження Європи: різні тлумачення. Концепції Європи XVI - XIX ст. 2. Європа в XIX – XX ст.: формування політичного простору. 3. М. Геффернен: ідея Європи у XXI столітті. Глобальні та регіональні аспекти.</p>	2
Т.2	<p><i>Європейський Союз сьогодні: основні фундаментальні проблеми та сценарії подальшого розвитку</i></p> <p>1. Політичний та політико-економічний вимір: діяльність різних організацій та структур (РЕ, ПА, ЄП, ЕК, ОБСЄ, ЦЄІ). 2. П'яте розширення на початку XXI століття: плюси та мінуси. Перші успіхи та нові проблеми. 3. Роль Європейського Союзу як суб'єкта світової політики: специфіка проблем. 4. Перспективи: чи бути Європейському Союзу. Класифікація можливих сценаріїв.</p>	2
Т.3	<p><i>Європейська ідентичність: історичні культурно-цивілізаційні основи формування та сучасні виклики</i></p> <p>1. Європейська ідентичність як комплексне поняття. Історичні та цивілізаційні основи. 2. Система цінностей, як уособлення різноманітності та цивілізаційно-культурної єдності спільноти. Лісабонський договір 2009 року як політико-правова основа фундаментальних європейських цінностей: основні положення. 3. Головні виклики та загрози: криза мультикультуралізму, зростання популізму та євроскептицизму, міграційні проблеми</p>	2
Т.4	<p><i>Європа – США: сучасний етап відносин</i></p> <p>1. Від плану Маршалла до Маастріхту: співпраця, суперництво, протиріччя. США – ЄС: сфери конкуренції 2. Вашингтонський договір про створення НАТО 1949 р. та 70 років співробітництва, взаємодопомоги, розширення. 3. Збереження лідерської позиції США у системі європейської безпеки. 4. Особливості сучасного етапу. Вимушене партнерство та ризики розриву.</p>	2
Т.5.	<p><i>Міграційна криза та її наслідки для Європи</i></p> <p>1. Міграція в Європу: причини, стан та особливості. 2. Вплив міжнародної міграції на міжетнічні та міжконфесійні відносини в ЄС та всій Європі. Роль мусульманської діаспори. 3. Українська міграція в Європу та її особливості. Соціальні наслідки міграційних процесів для Європи та України. 4. Основні проблеми і напрями модернізації міграційної політики Європейського союзу.</p>	2
Т.6	<p><i>Європейська безпека: сучасні виклики та тенденції</i></p> <p>1. Поняття безпеки: глобальний та національно-державний аспект. Етапи становлення сучасної системи європейської безпеки. 2. Внутрішні та зовнішні виклики європейської безпеки.</p>	2

	3. Вплив російсько – української війни на проблеми європейської безпеки в контексті протистояння між Росією та Євroatлантичним альянсом.	
T.7	Україна – Європа: сучасний етап взаємовідносин та основні проблеми 1. Євроінтеграційні прагнення України: політико-історичний екскурс. 2. Україна – Європа: особливості сучасного стану відносин. Російсько-українська війна та проблеми європейської безпеки 3. Економічні, політичні, безпекові та соціальні наслідки євроінтеграції України	2
		Усього годин 14

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ(не передбачені)

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ (не передбачені)

8. САМОСТІЙНА РОБОТА ТА НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

В якості самостійної роботи здобувач може пройти професійні курси/тренінги, професійне стажування, онлайн-курси, громадянську освіту, отримати відповідний сертифікат на освітніх платформах, що може бути зараховано як періодичний, поточний та фрагмент підсумкового контролю. Пропонуються до розгляду такі курси, які можуть бути визнані як періодичний, поточний контроль та/або бонусні бали (за бажанням здобувача):

Назва освітньої платформи, назва онлайн курсу, короткий опис, посилання*	Компетентності та результати навчання, що формуються	Кількість годин
<p><u>Прометеус,</u> 1. Онлайн-курс «Україна на шляху до ЄС» – частина масштабної мети ГО «Мережа захисту національних інтересів АНТС»: покращити якість людського та управлінського капіталу в Україні та сприяти успішній інтеграції України до ЄС та НАТО. Курс створено на основі живих лекцій провідних європейських та українських видатних діячів різних галузей у рамках інтелектуальних зустрічей «Європейські студії АНТС». Це стало можливим завдяки реалізації проєкту «Ключові засади ефективного шляху України до ЄС: моніторинг, співпраця, освіта» за підтримки програми MATRA, що фінансується Посольством Королівства Нідерланди в Україні (безкоштовно).</p>	<p>Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.</p> <p>Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.</p> <p>Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично – дослідницький апарат сучасної політичної науки.</p> <p>Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.</p>	<p>Відповідно до програми курсу (12 годин) До тем: 2; 3; 8;</p>

<p>2. Онлайн-курс «Медіаграмотність: як не піддаватися маніпуляціям?» навчить ефективно відрізнити правдиву інформацію від дезінформації та маніпуляцій. Онлайн-курс, допоможе фільтрувати інформацію навколо й робити це максимально швидко та ефективно. Медіаграмотність — саме та навичка, що може забезпечити нас від цих негативних впливів. <i>(безкоштовно)</i></p>		<p>(30 годин) До тем 4; 5; 7.</p>
--	--	---------------------------------------

До самостійної роботи відноситься: [1] – підготовка до лекційних, практичних занять; [2] – опрацювання лекційного матеріалу; [3] – самостійне опрацювання літератури та нормативно-правових актів, інших джерел; [4] – індивідуальне навчально-дослідне завдання: підготовка доповіді; аналітичної записки, реферату, презентації

Види завдань		Сам.	Робот
		Де-н-а	Заоч-на
Т. 1	<p>Вступ до курсу. Європа: від ідеї до становлення (історико-політичний екскурс). Підготуйтеся до практичного заняття з наведених джерел та з'ясуйте різні тлумачення та концептуальні підходи до визначення змісту поняття Європа на різних етапах розвитку європейського континенту [3]. Спробуйте визначитися з розумінням, що є європейським політичним простором у ХІХ-ХХ ст.. Спробуйте обґрунтувати власну думку щодо змісту поняття Європа у ХХІ ст.?</p>	3	4
Т. 2	<p>Європейська інтеграція як політико-економічна система відносин: здобутки та проблеми. Опрацюйте лекційний матеріал та рекомендовану літературу з метою підготовки до наступних питань.[1;2;]. ЄС як економічне та політико-правове об'єднання: основні етапи і шляхи економічного та інституціонального розвитку. Підготуйте презентацію щодо основних здобутків європейської інтеграції на різних етапах розвитку. Теми ІНДЗ: [4] 1) Політичний та політико-економічний вимір: діяльність різних організацій та структур (РЄ, ПА, ЄП, ОБСЄ, ЦЄІ) (за вибором здобувача). 2) Європейська комісія та її функції. 3) Європейський парламент: статус, функції та значення.</p>	3	4

Т. 3	<p>Європейський Союз сьогодні: основні фундаментальні проблеми та сценарії подальшого розвитку</p> <p>Підготуйтеся до практичного заняття з наведених джерел, концентруючи увагу на основних здобутках та наслідках п'ятого розширення ЄС. За допомогою лекційного матеріалу та рекомендованих джерел спробуйте охарактеризувати основні сценарії розвитку ЄС [1;2;].</p> <p>Теми ІНДЗ: 1) Перші кризи після приєднання постсоціалістичних держав та їх причини. 2) Роль Європейського Союзу як суб'єкта світової політики: специфіка проблем. 3) Перспективи інтеграції: яким бути Європейському Союзу. 4) Пандемія та її наслідки для Європи.[4]</p>	3	4
Т. 4	<p>Європейська ідентичність: історичні, культурно-цивілізаційні основи формування та сучасні виклики</p> <p>Опрацюйте матеріали лекційного заняття та рекомендовану літературу, звернувши особливу увагу на книгу Д.Мюрея. Спробуйте визначити для себе, що Ви вкладаєте в поняття європейська ідентичність? [2;3;] Зверніть увагу на наступні питання:1) Система цінностей, як уособлення різноманітності та цивілізаційно-культурної єдності спільноти. 2) Лісабонський договір 2009 року як політико-правова основа фундаментальних європейських цінностей: основні положення. 3) Головні виклики та загрози європейській ідентичності.</p> <p>Письмова робота (<i>зараховується як підсумкова за змістовним модулем 1.</i>) за темою: Дискусії щодо перспектив європейської інтеграції в теоретичних доробках зарубіжних та українських дослідників .</p>	3	5
Т. 5	<p>Європа – США: сучасний етап відносин</p> <p>Опрацюйте матеріали лекційного заняття та рекомендовану літературу, підготуйтеся до практичного заняття. [1;2;]. Підготуйте презентацію за аналізом тексту Вашингтонського договору про створення НАТО 1949 р. та 70 років співробітництва. Уважно проаналізуйте характер взаємовідносин на різних етапах розвитку. Продумайте короткі тези виступів з наступних питань: які особливості сучасного етапу взаємовідносин США з Європою? які чинники впливають на американську політику в євроатлантичних відносинах? Наскільки ці фактори суттєво впливають на політику адміністрації Трампа? Чи можна однозначно стверджувати про збереження лідерської позиції США у системі європейської безпеки та т.п..</p>	3	4
Т. 6	<p>Міграційна криза та її наслідки для Європи</p> <p>Опрацюйте матеріали лекційного заняття [1;2;] та рекомендовану літературу з питань практичного заняття. [3] Спробуйте пояснити, чому дослідник І.Крастев проаналізувавши проблеми міграції в Європі, назвав її «революцією 21 століття». Поясніть , опрацювавши його роботу «Після Європи». Які, на Вашу думку, найголовніші наслідки міграційної кризи для Європи.</p> <p>Теми ІНДЗ: Підготуйте одну з тем.1) Українська міграція в Європу та її специфіка; 2) Міграційна криза як загроза безпеці ЄС; 3) Євроскептицизм: причини, стан , наслідки; [4]</p>	4	4

Т. 7	Європейська безпека: сучасні виклики та тенденції Підготуйтеся до обговорення питань, опанувавши лекційний та додатковий матеріал з пропонованих джерел: [1;2] Зверніть увагу на такі аспекти: а) які можна визначити чинники внутрішньої безпеки; б) зовнішні загрози європейської безпеки в політико-економічному та особливо оборонному вимірі, які значно загострилися у період російсько-української війни.	4	5
Т. 8	Проблемна Європа: що це означає для України. Опрацюйте презентацію лекційного заняття [1]; рекомендовані джерела [3]; та проаналізуйте сучасний дискурс подальшого розвитку відносин між Україною та ЄС і офіційну стратегію України. Ознайомтеся з останніми офіційними документами ЄС щодо перспектив приєднання та діяльність українського уряду. Сформулюйте плюси та недоліки, особливо в умовах невизначеності відносин Київ – Вашингтон та продовження російсько-української війни. Чим небажане для України зростання євроскептицизму та правого популізму в Європі? Письмова робота (зараховується як підсумкова за змістовний модуль 2) за темою: Вплив російсько-української війни на євроінтеграційний курс України: реалії і перспективи	4	5
Усього годин:		60	78

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні навчальної дисципліни застосовуються наступні методи навчання: словесний, наочний, практичний, які передбачають читання лекції, опрацювання нормативних актів, робота з навчальною та спеціальною літературою, індивідуальні консультації.

- СЛОВЕСНІ ТА НАОЧНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ (лекційні заняття; опитування; консультування; доповіді та мультимедійні презентації);
- ПРАКТИЧНІ (тестові вправи; опрацювання матеріалу шляхом підготовки презентації; аналіз практичних ситуацій);
- ІНТЕРАКТИВНІ методи навчання (під час лекційних, практичних занять);
- КОЛЕКТИВНЕ ТА ІНДИВІДУАЛЬНЕ ОПРАЦЮВАННЯ ЗАВДАНЬ (колективне обговорення, виконання та презентація ІНДЗ, обговорення проблемних питань та результатів самостійної роботи).

10. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Засоби діагностики якості освіти включають в себе *поточний, періодичний та підсумковий* контроль.

Поточний контроль: усний контроль: індивідуальне і фронтальне опитування, бесіда, захист рефератів, доповідь, оцінювання доповідей; письмовий контроль: оцінювання якості виконання самостійної роботи за темами;

Періодичний контроль: тестовий контроль: оцінювання контрольних робіт за змістовими модулями (можливо тестування).

Підсумковий контроль: залік

11. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Походження Європи: різні підходи та концепції.
2. Концепції Європи XVI - XX ст. Формування європейського політико-географічного простору.
3. Ідея Європи 21 століття за М. Гефферненом
4. ЄС як економічне та політико-правове об'єднання: основні етапи становлення та розвитку
5. Політичний вимір ЄС: участь у різних організаціях та структурах. (РЄ, ПА, ЄП, ОБСЄ, ЦЄІ).
6. Європейська комісія та її функції.
7. Європейський парламент: статус, функції та значення.
8. Основні внутрішні виклики як причини зростання проблем Європи.
9. Характер проблем та механізми їх розв'язання.
10. Пандемія: наслідки для Європи.
11. Роль Європи як потужного геополітичного гравця: історія та сьогодення.
12. П'яте розширення на початку XXI століття. Перші успіхи та нові проблеми.
13. Перші кризи та їх причини: інституційний (2005-2009), фінансово-економічний (2008 – 2010), економічна рецесія (2012).
14. Фундаментальні проблеми сьогодення: економіка, безпека і міжетнічні та міжконфесіональні відносини.
15. Перспективи розвитку Європейського Союзу. Класифікація можливих сценаріїв дезінтеграції.
16. Європейська ідентичність як комплексне поняття: історичні та цивілізаційні основи.
17. Сучасний стан: демократичні цінності, ринкова економіка, культурне різноманіття та відкритість.
18. Лісабонський договір 2009 року як політико-правова основа фундаментальних європейських цінностей: основні положення.
19. Європейська соціальна модель: зміст та сучасні тенденції змін.
20. Головні виклики та загрози: криза мультикультуралізму, зростання популізму та євроскептицизму, міграційні проблеми.
21. США – ЄС: сфери конкуренції. Від традиційного альянсу до більш прагматичного партнерства.

22. Вашингтонський договір про створення НАТО : 75 років співробітництва, взаємодопомоги, розширення.
23. Особливості сучасного етапу: криза трансатлантизму, торговельне напруження. Вимушене партнерство та ризики розриву.
24. Міграція як явище і процес глобального регіонального та локального характеру.
25. Причини, фактори та типи міграції.
26. Міграція в Європу: причини, стан та особливості.
27. Вплив міжнародної міграції на міжетнічні та міжконфесіональні відносини в Європі.
28. Внутрішні та зовнішні загрози стабільності та розвитку Європейського Союзу.
29. Міграційна криза як «зворотний момент в політичній динаміці європейського проекту» (І.Крастев).
30. Українська міграція в Європу та її особливості.
31. Соціальні наслідки міграційних процесів для Європи та України.
32. Міграційна політика ЄС: стан, проблеми та напрями модернізації.
33. Етапи становлення сучасної системи європейської безпеки.
34. Внутрішні виклики для європейської безпеки.
35. Зовнішні загрози: геополітичні конфлікти, регіональні конфлікти, біженці. Діалектика внутрішньої та зовнішньої безпеки.
36. Вплив російсько – української війни на проблему європейської безпеки в контексті протистояння між Росією та Євроатлантичним альянсом.
37. НАТО та європейська безпека: узгодження інтересів.
37. Євроінтеграційні прагнення України: політико-історичний екскурс.
38. Україна – Європа: особливості сучасного стану відносин. Статус України.
39. Російсько-українська війна та проблеми європейської безпеки.
40. Внутрішні проблеми Європи та політико - економічні наслідки для України.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів вищої освіти в обговоренні проблемних питань	від 0 до 6
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем, доповідь та демонстрація презентації	від 0 до 6
Періодичний контроль:	
Контрольна робота за змістовими модулями у формі тестування	від 0 до 10

Опитування на занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	0	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і джерел.
	1-3	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел.
	4-6	Здобувач бере активну участь у практичному занятті, в обговоренні проблемних питань, користується додатковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; здатний публічно представити матеріал.
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем; доповідь та презентація	0	Не зараховуються реферати (доповіді) та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
	2	Доповідь та презентація самостійними, але не опрацьована актуальність, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал є формальним, висновки не конкретизовані (відсутні), тема не розкрита.
	3	Доповідь та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, усно здобувач пояснює матеріал невпевнено, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані загальні висновки, тема загалом розкрита із незначними прогалинами.
	4-5	Доповідь та презентація виконані самостійно, опрацьована актуальність теми із зазначенням невирішених раніше аспектів, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач без допомоги викладача пояснює матеріал, самостійні висновки, тема загалом розкрита, інформація у презентації подана із використанням самостійно розроблених схем, містить посилання на джерела, хоча здобувач іноді недостатньо вміло в усній формі може сформулювати деякі положення доповіді.
Контрольна робота	0	Відповіді неправильні (у тестових роботах)
	0-10	Контрольна робота за кожним змістовним модулем.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	A	Зараховано
85 – 89	B	
75 – 84	C	
70 – 74	D	
60 – 69	E	
35 – 59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання

0 – 34	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
--------	---	---

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Поточний та періодичний контроль											Підсумко - вий контроль	Сума балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2							
T 1	T2	T 3	T4	З № 1	T 5	T 6	T 7	T 8	ЗМ №2	зага лом	10 залік	100
8	8	8	8	13	8	8	8	8	13	90		

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
<https://classroom.google.com/c/NTcwNzEwMTMxMTRa?cjc=zcn2kia>
2. Силабус початкової дисципліни
<https://classroom.google.com/c/NTcwNzEwMTMxMTRa?cjc=zcn2kia>

14. Рекомендована література

1. Веселовський А.І. Відносини США – Європейський Союз: тенденції та варіанти у середньостроковій перспективі // Національний інститут стратегічних досліджень. Аналітична доповідь. 2020. 52 с.
2. Геффернен М. Значення Європи. Географія та геополітика /Пер. з англ. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2011.464 с.
3. Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього : матеріали щоріч. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 24 квіт. 2024 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи, Т. П. Паламарчук. Київ : ННІ ПУДС КНУ, 2023. 358 с.
4. Голслах Й. Сила раю. Як Європа може бути попереду в азійському сторіччі. /Пер. з англ. – К.: Темпора, 2016. 354 с.
5. Горбатенко В. Надмірна міграція і порушення політичної стабільності на європейському континенті. // *Studia politologica Ucraino-Polona*. 2017. Вип. 7. С. 20-28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Srup_2017_7_5.
6. Гречка О. Міграційна криза в Європі як загроза безпеці ЄС: факти, виклики та можливі рішення. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. Вип. 2 (62). 2022. С. 48 – 53.
7. Грубінко А. Американо-британські відносини та участь Великої Британії у політиці безпеки Європейського Союзу в контексті процесу "Brexit" / А. Грубінко // *Американська історія та політика*. 2017. № 4. С. 85-97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ahp_2017_4_9.

8. Грубінко, А. В. (2021). Роль Великої Британії у становленні зовнішньої безпекової політики Європейського союзу (1990–2019 рр.). *Сторінки історії*. Вип. 52. URL: <https://doi.org/10.20535/2307-5244.52.2021.236237> (Original work published 01, Липень 2021)
9. Європейські культурно-історичні цінності: ретроспектива і перспектива : збірник наукових праць / за заг. ред. О. В. Зернецької // Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України». – К.: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2018. 184 с.
10. Закарія Ф. 10 уроків для світу після пандемії. - К.: «Наш формат», 2021. 264 с.
11. Krastev I. (2020) *After Europe*. University of Pennsylvania Press. 146 p.
12. Маліновська О. Міграція та безпека: до питання взаємозв'язку та взаємовпливу. *Міжнародний науковий вісник*. 2021. №1-2(23-24). С. 42-52.
13. Мілова М.І. Димова О.В. Європеїзація як процес: сучасні тенденції та виклики / *POLITICUS*. 2024. Вип. 6. С.53-58.
14. Мілова М. І., Трушевич Г. Б. Українська міграція в Європу періоду російсько-української війни: політика врегулювання. *Міжнародні та політичні дослідження*. Вип. 36. 2023. С.205-214.
15. Мюррей Д. Самознищення Європи: імміграція, ідентичність, іслам /пер. з англ. Т. Тимо. – К.: Наш формат, 2024. 360 с.
16. Снайдер Т. Шлях до несвободи. Росія, Європа, Америка. - К.: Наш формат, 2019.
17. Ситник О. Інституційні механізми подолання міграційної кризи в ЄС. *Політикус*. 2018. № 1. С. 80-84.
18. Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи. Аналітична доповідь. / Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Розумкова. №1-2 (187-188). 2022. 132 с.
19. Фергюсон Н. Приреченість: політика катастроф. – К.: Наш формат, 2022. 496 с.
20. Фергюсон Н. Цивілізація. Як Захід став успішним. – К.: Наш формат, 2018. 488 с.
21. Фулей Т. І. Сучасна європейська міграційна політика: механізми регулювання та напрями реформування : монографія. Рівне : НУВГП, 2018. 503 с.
- 22.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.

2. <http://www.info-library.com.ua/books.html> – Електронна бібліотека підручників.
3. <http://irows.ucr.edu/> The Institute for Research on World-Systems
4. Міжнародні інформаційні агенції:
 - a. www.reuters.com Агентство «Рейтерз»
 - б. www.cnn.com CNN
 - в. www.bbc.co.uk БіБіСі
 - г. <http://www.voanews.com/> Голос Америки
5. www.euroa.eu , www.euroa.int Портал Європейського Союзу
6. www.csis.org Центр стратегічний досліджень США
7. www.seps.be Європейський центр політичних досліджень
8. www.theerc.be Європейський центр політики
9. [http://clubofrome.org./](http://clubofrome.org/) Римський клуб